

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Nicolae Bălcescu

Românilii supt

Mihai-Voievod Viteazul

MINERVA

București, 2018

CUPRINS

Introducere.....	3
Cartea I	
Libertatea națională (1593–1595 aprilie)	26
Cartea a II-a	
Călugărenii (aprilie 1595 – dechemvrie 1595)	84
Cartea a III-a	
Servagiu (dechemvrie 1595 – aprilie 1599).....	212
Cartea a IV-a	
Unitatea națională (aprilie 1599 – iulie 1600)	322
Cartea a V-a	
Mirislău (iulie 1600 – ianuarie 1601)	466
Cronologia vieții și a operei	555
Repere istorico-literare	557

INTRODUCERE

I

Sunt 18 secoli și jumătate de când Hristos întreprinse a răsturna lumea veche, civilizația pagână, ce reprezenta principiul din afară, obiectiv, al naturei și al silei, substituind în loc o altă lume, o altă civilizație, întemeiată pe principiul subiectiv, din lăuntru, pe dezvoltarea absolută a cugetării și a lucrării omenești în timp și în spațiu, și, prin identitatea între esența naturei spirituale a omului și esența naturei divine, el descoperi fiecărui individ legea libertății, a demnității, a moralității și a perfectibilității absolute.

După ce, în Evanghelie, Mântuitorul ne arăta legea morală, absolută, nemărginită, *legea dreptății*, și aruncă omenirea pe calea nemărginită a unei dezvoltări regulate, progresivă, supuind natura, sila, lumea din afară supt preponderența absolută a minții și a cugetării, prin săngele său vărsat, prin moartea sa, el ne arată legea practică, legea lucrării, legea jertfirei, a iubirei și a *frăției*, chipul cu care ne putem mândri, putem învinge răul și îndeplini menirea morală a

omenirei, adecă mai întâi prin cuvânt, prin idee, pe urmă prin lucrare, jertfindu-ne individua familiei, aceasta patriei, patria omenirei, viitorului.

Legea evanghelică, descoperind spiritului cauza absolută, proclamând menirea omenirei și a lumii, împinse mintea omenească la demonstrarea și realizarea ei. De atunci, știința nouă, întemeindu-se pe conceptul legilor spiritului, pe observație, experiență, calcul, a continuat zdrobirea lumii vechi, revoluționarea sau perfecționarea religiei, moralei, politicei, societății întregi, nimicind orice domnie individuală, supuind acția omenească legei absolute și universale a libertății și a științei, căutând realizarea în omenire a *dreptății* și a *frăției*, aceste două temelii a ordinei absolute, perfecte, a ordinei divine. De atunci, omenirea a intrat în calea care o duce gradat către perfecția sa, către absolut, către nemărginit, către Dumnezeu. Care oare va fi rezultatul final al acestii căi? Această mișcare de perfecție va avea oare un termen? Răul periva de tot din lume? Omenirea va agiunge vrodată a-și identifica în tot esența sa cu esența divină? Acest secret mintea omenească nu-l poate încă pătrunde. Aceea ce știm este că, din transformații în transformații, omenirea merge într-un progres continuu, a cărui mișcare e cu atât mai repede cu cât mai mult înaintează; că fiecare pas al vieții omenirei este un pas în această cale care o apropie de Dumnezeu; că fiecare pas al ei este un triumf al binelui asupra răului.

Misia istoriei este a ne arăta, a ne demonstra această transformație continuă, mișcare progresivă a omenirei, această dezvoltare a simțimentului și a minții

omenești, supt toate formele dinlăuntru și dinafară, în timp și în spațiu.

Supt ochiul providenții și după legile și către ținta hotărâtă de dânsa mai înainte, omenirea înaintează în evoluțiile sale istorice.

Prin împărțirea funcțiilor, națiile în omenire, ca și individurile în soțietate, produc, chiar prin diversitatea lor, armonia tuturor, unitatea.

Orice nație dar, precum orice individ, are o misie a împlini în omenire, adecă a concurge, după natura și geniul său propriu, la triumful științei asupra naturei, la perfecționarea înțelegerii și a simțimentului omenesc potrivit legei divine și eterne care guvernează ursitele omenirii și ale lumei.

Dar pentru că este o providență care păstrează ordinea creației și care dirijază faptele omului, prin aceea nu urmează că omul este un instrument orb al fatalității, prin aceea nu se stinge libera lui voință. Dumnezeu n-a înzestrat pe om numai cu minte spre a deosibi binele din rău, arătându-i și legile prin care se poate povădui în calea binelui și învinge răul, dar încă el l-a înzestrat cu voință, lăsându-l liber în alegerea sa. Vai, dar, de acea nație care calcă voia lui Dumnezeu, care preferă răul la bine! Dumnezeu o părăsește; viața ei se stinge în viața omenirii și ea spiază într-un lung martir călcarea legei lui Dumnezeu. Acest timp de espiăcie (ispășanie), ce o nație sau chiar omenirea întreagă sufere supt legile lui Dumnezeu și ale gândirei, se pare adesea un repaos, o stare, în calea progresului, un pas înapoi, o oscilație istorică; dar mai adesea

suferința este un bold mai mult către perfecționare și din excesul răului iese binele.

„Marșul general al omenirei, zice învățatul istoric Cantu, în căile ce providența pregătește, aduce acele minunate reînnoiri ce se fac pe pământ și scot binele din rău. Dar Dumnezeu este răbdător, căci este etern, în vreme ce omul, care simte traiul său scurt, ar dori ca tot lucru să se îndeplinească în acest moment iute, în care el vine ca să suferă, să espieze, să se amelioreze și să moară. Așa, astronomul ar dori ca cursul Uranului să se priească, ca astfel fenomenele sale reproducându-se, să confirmeze adevărul calcurilor sale. Ignorantul nu mai crede că o cometă este accidentală, fiindcă nu vine în fiecare an. Viața adevărată se întemeiază în lucrarea lui Dumnezeu asupra zidirilor sale și a omenirei colective asupra fiecărui om în parte, în unirea materiei cu spiritul, al lui *eu* cu lumea din afară; pentru aceea, Pascal zicea că «toate părțile lumei sunt lănuite într-astfel de chip, că este peste putință d-a cunoaște una fără celelalte și fără totul». Mintea, înălțându-se prin umilință, știe observa cu confianță și respect cărările divine; ea poate mult, căci cunoaște cât poate, și în loc d-a-și risipi puterile împotriva unor stavile nebiruite, ea le concentrează în drepte hotare și astfel se face ajutătorul providenței.“

II

Dacă fiecare nație are o misiune evanghelică a împlini pe pământ, să cercetăm și să întrebăm și pe această nație română, atât doritoare astăzi de viață, ce a făcut? Ce lupte a purtat pentru realizarea legii lui Dumnezeu atât în sânul său, cât și în omenire? Istoria, lumea au

Respect pentru oameni și cărti

drept a-i cere această seamă: căci nu trebuie a uita că, cu toată sfîrșenia dreptului său, astăzi nu e destul ca o nație să-și aibă un loc pe carta lumii, sau să-și reclameze acest loc și libertatea sa în numele suvenirelor istorice; ca dreptul său să ajungă și respectat și recunoscut de celealte nații, trebuie încă ca ea să poată dovedi folosul ce a adus și poate aduce lumii, trebuie să arate formula înțelegătoare și soțială ce ea reprezentează în marea carte a înțelegerii și a istoriei omenirei.

Să aruncăm dar o ochire asupra trecutului acestei nații române și să vedem ce a făcut în aceste 18 secoli de când se află statornicită în pământul său. Această ochire ne va da înțelegerea revoluțiilor ei de față și a revoluțiilor ei viitoare.

III

Adusă de marele Traian în Dacia după nimicirea locuitorilor ei, favorizată de împărații următori, de care atârna d-a dreptul această țară, colonia romană, în vreme de 160 ani, ajunse într-o stare foarte înfloritoare și una dintre cele mai frumoase provințe ale întinsei împărații romane. Mai mult de 70 de cetăți, împreunate cu drumuri minunate aşternute cu piatră, basilicele, templurile, amfiteatrele, băile, apeductele, ale că[ror] ruine încă să găsesc, ne-o dovedesc îndestul. Dar alături cu această mare civilizație materială, două rele mari care mistuiau împărația și care îi pregătiră căderea: robia și proprietatea cea mare trebuiră a produce și în noua colonie relele lor, înghițind cu încetul proprietățile mici, ce fiecare colon dobandise la început, și substituind robii la oamenii liberi.